

The mediating role of school anxiety and emotional control in the relationship between basic psychological needs and the tendency to use drug among

Arsalan Khanmohammadi¹, Jamal Sadeghi², RajabAli Mohammadzadeh³, Ali Vatandost⁴

1. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Amol Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran. E-mail: ar.khanmohammadi@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran. E-mail: Jamalsadeghi48@yahoo.com

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Mazandaran Branch, Payam Noor University, Mazandaran, Iran. E-mail: r.mohammadzadeh@pnu.ac.ir

4. Ph.D Candidate in Educational Psychology, Faculty of Humanities, Bojnord Branch, Islamic Azad University, Bojnord, Iran. E-mail: realmahtab_k@yahoo.com

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article history:
Received 10 July 2022
Received in revised form
06 September 2022
Accepted 11 November
2022
Published online 22
November 2022

Keywords:
School Anxiety,
Emotional Control,
Basic Psychological
Needs,
Tendency to use Drugs

ABSTRACT

Background: Adolescence is associated with developmental, biological, psychological and behavioral changes. Emergence of emotional problems and inability to control emotions may make teenagers vulnerable to risky behaviors such as substance abuse. Predisposed people have a greater tendency to use drugs and with this mental occupation, there is a greater possibility that they will fall into the trap of addiction. Paying attention to adolescents' anxiety in school and psychological needs such as communication and attachment, intimacy and independence causes a sense of competence and inner self-efficacy in adolescents. But so far, the study of these variables in the tendency to use drugs has not been studied in an integrated model.

Aims: The present study was conducted with the aim of investigating the mediating role of school anxiety and emotional control in the relationship between basic psychological needs and the tendency to use drugs among students.

Methods: This research was structural equation modeling. The statistical population included all secondary school students of Noor city in the academic year of 1401-1400, of which 250 were selected by cluster sampling. All of them completed Zargar substance abuse questionnaires (2015), Desi and Ryan basic psychological needs (2000), Phillips school anxiety (1987) and Roger and Nashover emotional control scale (1987) in virtual form. The data were analyzed by Pearson's correlation test and structural equations.

Results: The results showed that both variables of school anxiety and emotional control had a mediating role in relation to basic psychological needs and tendency to use drugs, and all direct and indirect paths between the variables were significant ($p < 0.05$).

Conclusion: Based on the results of this study, it can be said that the structural model of the research had a good fit and the use and awareness of the research variables can play a decisive role in the tendency of teenagers to abuse drugs, and therefore, by improving the basic psychological needs and emotional control and reducing school anxiety, it is possible to Preventing the tendency to use drugs in teenagers.

Citation: Khanmohammadi, A., Sadeghi, J., Mohammadzadeh, R.A., & Vatandost, A. (2022). The mediating role of school anxiety and emotional control in the relationship between basic psychological needs and the tendency to use drug among. *Journal of Psychological Science*, 21(117), 1879-1894. <https://psychologicalscience.ir/article-1-1760-fa.html>

Journal of Psychological Science, Vol. 21, No. 117, December, 2022

© 2021 The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.21.117.1879](https://doi.org/10.52547/JPS.21.117.1879)

✉ **Corresponding Author:** Arsalan Khanmohammadi, Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Amol Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran.

E-mail: ar.khanmohammadi@gmail.com, Tel: (+98) 9111144884

Extended Abstract

Introduction

In today's era, addiction is considered as one of the most important health and psychosocial challenges of societies that has involved the whole world; a problem that has destroyed the lives of millions and huge national funds is spent on the cost of fighting and prevention, treatment and damages caused by it (LeNoue and Riggs, 2016; Liu, Huang and Zhou, 2020). It is very worrisome to increase the tendency of young people to use drugs, because most people who start using drugs in their teenage years will continue to use them in the future (Namazi, 2019; Garofoli, 2020). According to the theory of aptitude or readiness for addiction or tendency to use drugs, some people are prone to use drugs, have more tendency towards it, have a lot of mental preoccupation with drug use, and if they are exposed to drugs, there is a greater possibility to fall into the trap of addiction. Contrary to the idea of many people, who usually attribute the reason for addiction to substances to one factor, this problem is a complex phenomenon with different factors and reasons (Fernia et al, 2020). Adolescence refers to a period that is accompanied by biological, psychological and behavioral changes, and these developmental changes and transformations cause intense emotional reactions in adolescents (Shader and Beauchaine, 2020) that expose them to a variety of problems and risky behaviors. Several factors, including violence, make substance abuse vulnerable (Sorgi et al., 2020; Harris et al., 2017), addiction as a complex disorder of the nervous system occurs in people who have certain biological, psychological, and social vulnerabilities (Saadat et al., 2019). Substance use prevalence was higher among adolescents than in the general population, and Early (aged 12 to 14) to late (aged. 15 to 17) adolescence is generally regarded as a critical risk period for the drug initiation, which may peak between the ages of 18 and 25 (Alcover et al, 2020) and this requires the initiation of etiology research in this period to carry out effective interventions. In this period, a person is ready to try various experiences, high risk-taking, fun, and a sense of adventure, according to age, which can lead him in

the negative direction of anti-social behavior, depression, and excitement-seeking, and lead to the desire to their consumption and positive attitude towards drugs (Zosel et al, 2013). The basic psychological needs include: autonomy, competence, and relatedness. Optimum satisfaction of these three needs causes the formation of internal motivation and self-determining behavior, which have a significant relationship with the effective performance of the individual and his psychological well-being. Autonomy refers to the internalization of the cause of behaviors and the feeling of freedom in performing the behavior. Competence means feeling self-efficacy and strengthening inner talents, and communication also means creating satisfactory and satisfying relationships with others; so that it can create freedom, care and intimacy (Desi and Ryan, 2000). When these three needs are supported in a satisfactory social context, people will experience more vitality, self-motivation, well-being and health. Conversely, sterilizing or frustrating these basic needs leads to decreased self-motivation and further illness. In fact, neutralization of needs is used in many psychopathology etiology (Koole et al., 2019). In addition to basic psychological needs, school anxiety is another factor whose role in the tendency to addiction has been neglected. School anxiety includes four types of separation anxiety, social anxiety, generalized anxiety, and test anxiety. The classic childhood anxiety disorder is separation anxiety disorder. Distress when separating from a caregiver is a normal developmental symptom, and is seen in all children, but when the distress is severe or persists into later childhood, a diagnosis of separation anxiety disorder is suggested (American Psychiatric Association, 2013) for Children between 9 and 12 years of age with separation anxiety usually show excessive distress when separated from caregivers, have problems attending school, and experience sadness and poor concentration (Boparai et al., 2018). There are many factors related to the tendency to abuse drugs, it can be referred to the prominent role of emotional problems and the inability in emotional control (Sephari and Kiani, 2019). People who are not able to control their emotional skills are likely to turn to addictive substances, also, people who seek variety

and are more active seek these substances, and addicted people have problems in identifying their own and others' emotions. which causes them to have abnormalities in establishing positive, constructive and guiding emotional communication with others, which is the cause of their tendency to drugs (Thorberg and Lyvers, 2005), in the meantime, those who participate in the emotional skills training course, they show more resistance in areas such as peer pressure, drug use and turning to tobacco and other addictive substances. Acquiring this emotional ability empowers them in the face of pressures and adversities (Azizi et al., 2009). Roger and Najarian (1989) believe that emotional control plays an important role in inhibiting the expression of emotional responses. In other words, emotional control is considered one of the styles of emotional expression, and ambivalence in emotional expression and emotional expression are other styles of emotional expression, in this regard, ambivalence in emotional expression, the tendency to express emotion but being unable to express it, Expressing emotion without real desire or expressing it and then regretting it (King and Emmons, 1990). On the other hand, emotional expression refers to the outward display of emotion regardless of the value (positive or negative) or facial, verbal, and body language methods (Kring et al., 1994). The present study was conducted with the aim of investigating the mediating role of school anxiety and emotional control in the relationship between basic psychological needs and the tendency to use drugs among students.

Method

The present research was considered as correlational research and conducted using the structural equation modeling (SEM). The statistical population of the present study included all the secondary school students of Noor city in the academic year of 2021-2022 (N=900). In the field of optimal estimation for studies related to structural equation modeling, there are different opinions, including Klein (2010) and Lohlin (2004), citing Ghasemi (2013), believe that a sample size of less than 100 is inappropriate and a sample size of more than 200 is desirable. McCallum (2001) quoting Ghasemi (2010) mentions the size between 300 and 400. Hayer et al. (2008), also

mention the size between 200 and 400. The number of samples should be at least 15 times the observed variables to be consistent with the structural equation model (Stevens, 1994, cited by Homan, 2013). In this research, 250 people were estimated as the sample size to determine the sample size according to the number of variables and assigning a coefficient of 15 for each variable, and taking into account the possibility of incomplete questionnaires. After determining the number of samples, the samples were selected by multi-stage cluster random sampling method, so that, in the first stage, one district was selected randomly among the four districts of Noor City, and nine schools were selected as A simple random selection was made in the second stage from all the first secondary schools, and then 11 classes were randomly selected from all the clusters (classes). The questionnaires that were considered to collect information from the sample group were:

The IAPS addiction readiness questionnaire consists of two factors and has 36 items plus 5 lie detector items. This questionnaire is a combination of two active and passive preparation factors. To get the overall score of the questionnaire, the total scores of each question (except for the lie detector scale) must be added together. Higher scores mean that the respondent is more prepared for addiction. Psychological needs questionnaire, which was created by Desi Varian in 2000, includes 21 questions and 3 subtests. The subtests are: the need for competence has 6 statements (3-5-10-13-15-19), the need for belonging has 8 statements (2-6-7-9-12-16-18-21) and the need for self-following includes 7 phrases (1-4-8-11-14-17-20). Scoring is set on a 5-point Likert scale: very high=5, high=4, no opinion=3, low=2, very low=1. The higher the score of the person, the better the situation. Phillips School Anxiety Questionnaire (1987), in its original form of 74 questions and after standardization by Abolmaali, it was reduced to 52 questions and measures 4 areas in a person. Fear of self-expression is 1 to 15, exam anxiety is 16 to 30, lack of self-confidence is 31 to 40, and physiological reactions are 41 to 52. The scoring of this questionnaire is 3 for yes, 2 for sometimes and 1 for no. The higher the person's score, the higher the level of anxiety in the person.

Emotional control scale (ECQ2), this questionnaire has 56 items in 4 scales with 14 items each, which are: emotional inhibition 1 to 14, aggression control 15 to 28, rumination 29 to 42, and benign control 43 to 56.

Results

According to the results listed in, there is a significant correlation between the subscales of basic psychological needs, school anxiety and emotional control with the tendency to use drugs. A significant inverse relationship is observed between the subscales of basic psychological needs and the tendency to use drugs. A significant direct relationship is observed between the subscales of school anxiety and emotional control with the tendency to use drugs. As shown, all paths of basic psychological needs and school anxiety, clearly explain -0.352 and 0.294, and emotional control clearly -0.352 and -0.312, explain the common variance of tendency to drug use. According to, the indirect path of basic psychological needs on the tendency to use drugs is observed with the mediation of school anxiety, and in general, the path can be separately predicted ($R^2=0.42$) from the tendency variable. 42 percent of this endogenous variable can be explained by these variables, and 58 percent of the tendency to use drugs is explained by other variables outside the research. Also, the indirect path of basic psychological needs on the tendency to use drugs is observed with the mediation of emotional control, and in general, the path can be predicted separately ($R^2=0.39$) from the variable of tendency to use drugs, which is 39 percent of this endogenous variable. It can be explained by these variables, and 61% of the variable of tendency to use drugs is explained by other variables outside the research.

Also, the indirect path of basic psychological needs on the tendency to use drugs is observed with the mediation of emotional control, and in general, the path can be predicted separately ($R^2=0.39$) from the variable of tendency to use drugs that 39 percent of this endogenous variable can be explained by these variables, and 61 percent of the tendency to use drugs is explained by other variables outside the research.

Conclusion

In explaining the results, according to new findings, unhealthy developmental contexts and preparation for addiction play a fundamental role in the formation of addiction. According to the theory of addiction susceptibility, some people are prone to addiction and if they are exposed to it, they will become infected; while one does not become addicted if one does not have talent (Ghadimi, Karmi and Yazdan Bakhsh, 2013). According to self-determination theory, basic psychological needs are one of the inherent characteristics of people, and all people seek activities that provide them with the right opportunity to satisfy basic psychological needs (Lacey et al., 2017; Gonzalez et al.2016). When these needs are met through appropriate opportunities in the right way, people achieve a sense of independence, competence and connection with others, otherwise, people according to the inherent need to satisfy the basic psychological needs in pursuit of activities and alternative ways to gain a sense of independence, connection with others and competence, and one of these alternative solutions may be the tendency to addiction, that people by using drugs achieve the feeling of independence due to having the right to choose, will and communication with friends. In fact, when the satisfaction of basic psychological needs is faced with problems, people consider external ideals and strategies as an alternative to achieve the satisfaction of their needs (Dessi and Ryan, 2008). In explaining this finding, it can be said that adolescence is a very important period for the study of emotion control, which is characterized by rapid growth changes in the systems that are the basis of emotion control and leads to the experience of more frequent and intense emotions. Furthermore, it is important to study this process for short periods of time to capture these rapid changes as they occur (Golon and Taff, 2012). This study was conducted with the aim of investigating the mediating role of school anxiety and emotional control in the relationship between basic psychological needs and the tendency to use drugs in students. From a practical point of view, it is suggested that effective measures should be taken in the field of informing students about the negative effects of substance use in schools by holding

educational workshops and training classes that should be held for parents, administrators and school teachers and how to satisfy the psychological needs of teenagers needs to be explained to them.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: in the implementation of the research, while not including the names of individuals the questionnaire was given to the subjects to take into account the ethical standards they will remain confidential. Subjects are free to leave the research to preserve their dignity Humanity was observed.

Funding: This research is in the form of a doctoral dissertation without financial support.

Authors' Contribution: This article is from a doctoral dissertation, the first author of which is the supervisor, the second author is the first advisor, and the third author is the second advisor. The fourth author is the main researcher of this research.

Conflict of Interest: The authors also declare that there is no conflict of interest related to this research.

Acknowledgments: We would like to thank the guidance professors and all the participants of this research.

نقش میانجی گر اضطراب مدرسه و کنترل هیجانی در رابطه بین نیازهای اساسی روانشناختی با گرایش به مصرف مواد مخدر

ارسلان خان محمدی^۱، جمال صادقی^۲، رجبعلی محمدزاده^۳، علی وطن دوست^۴

۱. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد آمل، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران.

۲. استادیار، گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده علوم انسانی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

۳. استادیار، گروه روانشناسی، واحد مازندران، دانشگاه پیام نور، مازندران، ایران.

۴. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشکده علوم انسانی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران.

مشخصات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۱۹

بازنگری: ۱۴۰۱/۰۶/۱۵

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۲۰

انتشار برخط: ۱۴۰۱/۰۹/۰۱

کلیدواژه‌ها:

اضطراب مدرسه،

کنترل هیجانی،

نیازهای اساسی روانشناختی،

گرایش به مصرف مواد مخدر

چکیده

زمینه: نوجوانی همراه با تحولات رشدی، بیولوژیکی، روانشناختی و رفتاری همراه است. بروز مشکلات هیجانی و ناتوانی در کنترل هیجان‌ها ممکن است نوجوان را نسبت به رفتارهای پرخطر مانند سوء مصرف مواد آسیب پذیر نماید. افراد مستعد گرایش بیشتری به مصرف مواد دارند و با این مشغولیت ذهنی احتمال بیشتری وجود دارد که در دام اعتیاد بیفتند. توجه به اضطراب نوجوانان در مدرسه و نیازهای روانشناختی مانند ارتباط و دلبستگی، صمیمیت و استقلال باعث احساس شایستگی و خودکارآمدی درونی در نوجوانان می‌گردد. اما تاکنون بررسی این متغیرها در گرایش به مصرف مواد مخدر در یک مدل یکپارچه مورد بررسی قرار نگرفته است.

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی گر اضطراب مدرسه و کنترل هیجانی در رابطه بین نیازهای اساسی روانشناختی با گرایش به مصرف مواد مخدر در دانش آموزان انجام گرفت.

روش: این پژوهش از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان مدارس متوسطه دوم شهر نور در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند که ۲۵۰ نفر از آن‌ها به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. همه آن‌ها پرسشنامه‌های گرایش به مصرف مواد زرگر (۱۳۸۵)، نیازهای بنیادین روانشناختی دسی و رایان (۲۰۰۰)، اضطراب مدرسه فیلیپس (۱۹۸۷) و مقیاس کنترل هیجانی راجر و نشوور (۱۹۸۷) را به صورت مجازی تکمیل کردند. داده‌ها با آزمون همبستگی پیرسون و معادلات ساختاری تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد هر دو متغیر اضطراب مدرسه و کنترل هیجانی در رابطه نیازهای اساسی روانشناختی و گرایش به مصرف مواد مخدر نقش میانجی داشته و کلیه مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرها معنی‌دار ($p < ۰/۰۵$) بود.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج این مطالعه می‌توان گفت مدل ساختاری پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار بود و استفاده و آگاهی از متغیرهای پژوهش می‌تواند در گرایش نوجوانان به سوء مصرف مواد نقش تعیین‌کننده داشته باشد و لذا با ارتقای نیازهای اساسی روانشناختی و کنترل هیجانی و کاهش اضطراب مدرسه می‌توان از گرایش به مصرف مواد در نوجوانان جلوگیری کرد.

استناد: خان‌محمدی، ارسلان؛ صادقی، جمال؛ محمدزاده، رجبعلی و وطن‌دوست، علی (۱۴۰۱). نقش میانجی گر اضطراب مدرسه و کنترل هیجانی در رابطه بین نیازهای اساسی روانشناختی با گرایش به مصرف مواد مخدر. *مجله علوم روانشناختی*، دوره بیست‌ویکم، شماره ۱۱۷، ۱۸۷۹-۱۸۹۴.

مجله علوم روانشناختی، دوره بیست‌ویکم، شماره ۱۱۷، پاییز (آذر) ۱۴۰۱.

© نویسنده‌گان.

✉ نویسنده مسئول: ارسلان خان‌محمدی، استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد آمل، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران.

ایاتامه: ar.khanmohammadi@gmail.com | تلفن: ۰۹۱۱۱۱۴۴۸۸۴

مقدمه

اعتیاد^۱ از مهمترین چالش‌های بهداشتی و روانی اجتماعی جوامع در عصر حاضر می باشد که گستره جهانی یافته است؛ مشکلی که میلیون‌ها زندگی را ویران و سرمایه‌های کلان ملی را صرف هزینه مبارزه و پیشگیری، درمان و آسیب‌های ناشی از آن می‌نماید (مام‌شریفی و همکاران، ۱۳۹۹). افزایش گرایش جوانان به مواد بسیار نگران‌کننده است، زیرا بیشتر افرادی که مصرف مواد را در سال‌های نوجوانی و جوانی آغاز می‌کنند، به مصرف آن در سال‌های آینده نیز ادامه می‌دهند (لیو و همکاران، ۲۰۲۰). نظریه استعداد یا آمادگی به اعتیاد و یا گرایش به مصرف مواد، بیان می‌کند که برخی افراد مستعد مصرف مواد بوده، گرایش بیشتری به آن داشته، در خصوص مصرف مواد دچار مشغولیت ذهنی زیادی بوده و در صورتی که در معرض مواد قرار گیرند، احتمال بیشتری وجود دارد که در دام اعتیاد بیفتند. بر خلاف تصور بسیاری از مردم که معمولاً دلیل گرایش به مواد را به یک عامل نسبت می‌دهند، این مسأله پدیده‌ای پیچیده با عوامل و دلایل مختلف است (ژو و همکاران، ۲۰۱۵).

از سویی باید عنوان کرد که نوجوانی دوره‌ای است که با تغییرات بیولوژیکی، روانشناختی و رفتاری همراه بوده، و این تغییر و تحولات رشدی باعث بروز واکنش‌های هیجانی شدید در نوجوانان می‌شود، که آن‌ها را به انواع مشکلات و رفتارهای پرخطر چندگانه از جمله خشونت، سوء مصرف مواد آسیب‌پذیر می‌کند (نیکخواه و یوسفی، ۱۴۰۰). اعتیاد به عنوان یک اختلال پیچیده سیستم عصبی، در افرادی به وجود می‌آید که آسیب‌پذیری‌های زیستی، روانی و اجتماعی خاصی دارند (گرت و چمبرلین، ۲۰۱۶). میزان مصرف مواد مخدر در بین نوجوانان از جمعیت عمومی بیشتر است و سنین اوایل تا اواخر نوجوانی یک دوره خطرناک برای شروع مصرف مواد مخدر است که ممکن است در سنین ۱۸ تا ۲۵ سال به اوج خود برسد (احد و همکاران، ۲۰۱۷) و این نیازمند شروع تحقیقات سبب‌شناسی در این دوره برای انجام مداخلات مؤثر است. در این دوران بنا به اقتضای سن، فرد آماده امتحان تجارب گوناگون، خطرپذیری بالا، تفریح و حس ماجراجویانه است که این آمادگی می‌تواند او را در

جهت منفی گرایش به رفتارهای ضد اجتماعی، افسردگی و هیجان‌خواهی سوق دهد و به میل به مصرف و نگرش مثبت نسبت به مواد مخدر در آن‌ها منجر شود (زوسل و همکاران، ۲۰۱۳).

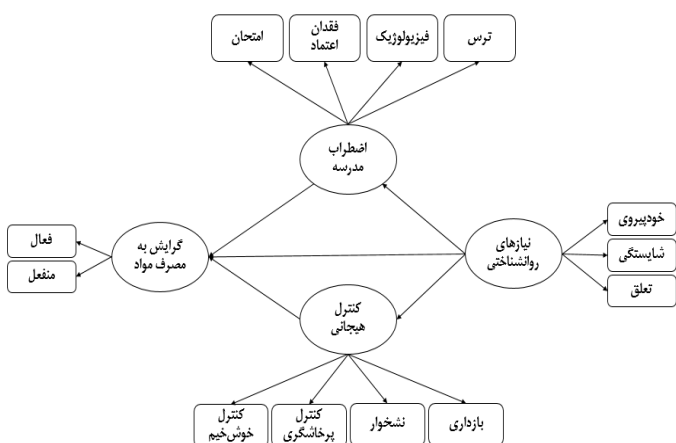
یکی از مهمترین متغیرهایی که به نظر می‌رسد می‌تواند بر مصرف مواد مخدر در دوران نوجوانی نقش داشته باشد، نیازهای بنیادین روانشناختی است. نیازهای بنیادی روانشناختی عبارت‌اند از: ارتباط و دلبستگی، احساس شایستگی و خودمختاری. ارضای بهینه این سه نیاز، باعث شکل‌گیری انگیزش درونی و رفتار خودتعیین‌گر می‌شوند که با عملکرد مؤثر فرد و بهزیستی روانشناختی او در ارتباط است (دسی و رایان، ۲۰۰۰). خودمختاری یعنی درونی شدن علت رفتارها و احساس آزادی در انجام رفتار. شایستگی یعنی احساس خودکارآمدی و تقویت استعدادهای درونی و ارتباط نیز عبارت است از ایجاد روابط رضایت‌مندانده و ارضاکنده با دیگران؛ به طوری که بتواند آزادی، مراقبت و صمیمیت به وجود آورد (دسی و رایان، ۲۰۰۸). هنگامی که این سه نیاز در یک بافت اجتماعی به صورت رضایت‌بخش حمایت شود، افراد نشاط بیش‌تر، خودانگیزی و بهزیستی و سلامتی را تجربه خواهند کرد. در مقابل، عقیم کردن یا ناامیدی از این نیازهای اساسی منجر به کاهش خودانگیزی و بیماری بیشتر می‌شود. در واقع، خنثی‌سازی نیازها در بسیاری از سبب‌شناسی‌های آسیب‌شناسی روانی کاربرد دارد (دسی و رایان، ۲۰۱۱).

علاوه بر نیازهای بنیادی روانشناختی، اضطراب مدرسه^۲ نیز یکی دیگر از عواملی که نقش آن در گرایش به اعتیاد مورد غفلت واقع شده است. اضطراب مدرسه شامل چهار نوع اضطراب جدایی^۳، اجتماعی^۴، فراگیر^۵ و امتحان^۶ است. اختلال اضطرابی کلاسیک دوران کودکی، اختلال اضطراب جدایی است. پریشانی در هنگام جدایی از مراقبت‌کننده، علامتی از تحول بهنجار است و در همه کودکان دیده می‌شود ولی هنگامی که پریشانی شدید است یا تا دوران بعدی کودکی باقی می‌ماند، تشخیص اختلال اضطراب جدایی مطرح می‌شود (انجمن روان‌پزشکی آمریکا، ۲۰۱۳). برای کودکان ۹ تا ۱۲ ساله دارای اضطراب جدایی معمولاً ناراحتی بیش از حد هنگام جدا شدن از مراقبان ظاهر می‌شود و برای مدرسه رفتن نیز دچار

5. Generalized anxiety
6. Test anxiety
7. American Psychiatric Association

1. Addiction
2. School anxiety
3. Separation anxiety
4. Social anxiety

اضطراب مدرسه و کنترل هیجانی در رابطه بین نیازهای اساسی روانشناختی با گرایش به مصرف مواد مخدر در نوجوانان نقش میانجی دارند؟

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت کنندگان: پژوهش حاضر از نوع همبستگی به شیوه مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر نور در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند ($N=900$). در زمینه برآورد بهینه برای مطالعات مربوط به مدل‌یابی معادله ساختاری نظرات متفاوتی وجود دارد، از جمله کلاین (۲۰۱۰) معتقد است، حجم نمونه کمتر از ۲۰۰ نفر نامناسب و حجم‌های بالاتر از ۲۰۰ مطلوب است. در این پژوهش برای تعیین حجم نمونه با توجه به تعداد متغیرها و تخصیص ضریب ۱۵ برای هر متغیر و با احتساب احتمال وجود پرسشنامه‌های ناقص ۲۵۰ نفر به عنوان حجم نمونه برآورد شد. پس از تعیین تعداد نمونه، نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند، به این صورت که در مرحله نخست از بین چهار منطقه شهر نور یک منطقه به صورت تصادفی ساده انتخاب شد و در مرحله دوم از بین تمامی مدارس متوسطه اول ۹ مدرسه به صورت تصادفی انتخاب گردیده و سپس از بین تمامی خوشه‌ها (کلاس‌ها) ۱۱ کلاس به صورت تصادفی انتخاب شدند. معیارهای ورود به تحقیق عبارت بود از: رضایت آگاهانه و نبود مشکلات و اختلالات رشدی و معیارهای خروج از مطالعه نیز شامل اختلالات رشدی، ابزارهای ناقص و عدم ادامه همکاری با پژوهشگران بود.

مشکل می‌شوند و غم و اندوه و تمرکز ضعیف را تجربه می‌کنند (بوپری و همکاران، ۲۰۱۸).

از میان عوامل متعددی که در رابطه با گرایش به سوء مصرف مواد وجود دارد، می‌توان به نقش برجسته مشکلات هیجانی و ناتوانی در کنترل هیجانات^۱ اشاره کرد (سپهری و کیانی، ۱۳۹۹). افرادی که در کنترل مهارت‌های هیجانی خود ناتوانند به احتمال زیاد به مصرف مواد اعتیادآور روی می‌آورند، همچنین افرادی که تنوع طلب و تحرک‌جو هستند بیشتر به دنبال این مواد می‌روند، افراد معتاد در شناسایی هیجانات خود و دیگران دچار مشکلاتی هستند که باعث می‌شود در برقراری ارتباط عاطفی مثبت، سازنده و هدایت‌گر با دیگران دچار ناهنجاری‌هایی شوند که خود عامل گرایش آن‌ها به مواد مخدر است (گرت و چمبرلین، ۲۰۱۶)، در این میان کسانی که در دوره آموزش مهارت‌های هیجانی مشارکت دارند، در زمینه‌هایی مانند فشار همسالان، مصرف مواد مخدر و روی آوردن به دخانیات و سایر مواد اعتیادآور مقاومت بیشتری از خود نشان می‌دهند.

کسب این توانایی عاطفی آن‌ها را در مقابل فشارها و ناملایمات توانا می‌سازد (عزیزی و همکاران، ۱۳۸۹). راجر و نجاریان (۱۹۸۹) کنترل هیجانی را گرایش به بازداری در ابراز پاسخ‌های هیجانی می‌دانند. به عبارت دیگر، کنترل هیجانی یکی از سبک‌های ابراز هیجان است و دوسوگرایی در ابراز هیجانی و ابرازگری هیجانی، سبک‌های دیگر ابراز هیجان هستند، در این راستا دوسوگرایی در ابرازگری هیجانی به معنی گرایش به ابراز هیجان ولی ناتوان از ابراز آن بودن، ابراز هیجان بدون تمایل واقعی و یا ابراز کردن و سپس پشیمان شدن، است. از طرفی، ابرازگری هیجانی به نمایش بیرونی هیجان بدون توجه به ارزش (مثبت یا منفی) یا روش چهره‌ای، کلامی و حالت بدنی گفته می‌شود (مهبودی و همکاران، ۱۴۰۰). بر اساس آنچه در فوق مطرح شد، تاکنون مطالعات مختلفی به صورت جداگانه متغیرهای اضطراب مدرسه، کنترل هیجانی، نیازهای اساسی روانشناختی و گرایش به مصرف مواد مخدر را مورد استفاده قرار داده‌اند و به نتایج ضد و نقیضی دست یافتند، لذا با توجه به اهمیت این متغیرها و گرایش نوجوانان به سوء مصرف مواد، این پژوهش سعی در آن نموده تا این متغیرها را به صورت یک مدل یکپارچه و منسجم ارائه نماید و از این رو پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سؤال است که آیا متغیرهای

1. Emotional Control

روند اجرای پژوهش به این صورت بود که بعد از انتخاب نمونه، ابتدا هدف پژوهش برای آن‌ها بیان شد و سپس پرسشنامه‌های پژوهش در فضای پرس‌لاین طراحی و لینک مربوطه در نرم‌افزارهای واتساپ و شاد در اختیار آن‌ها قرار داده شد و از آن‌ها خواسته شد با دقت تکمیل کنند. در مورد مسائل اخلاقی پژوهش نیز به نوجوانان اطمینان داده شد که گمنامی در تکمیل ابزارها لحاظ شده و رازداری و محرمانه بودن اطلاعات حفظ می‌شود. داده‌های گردآوری شده با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و روش معادلات ساختاری به کمک نرم‌افزار SPSS و AMOS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

ب) ابزار

پرسشنامه گرایش به مصرف مواد (IAPS): این پرسشنامه توسط زرگر (۱۳۸۵) طراحی شد و از دو عامل تشکیل شده و دارای ۳۶ ماده به اضافه ۵ ماده دروغ‌سنج می‌باشد. این پرسشنامه ترکیبی از دو عامل آمادگی فعال و آمادگی منفعل است. ۲۷ سؤال آن مربوط به عامل آمادگی گرایش به اعتیاد فعال و ۹ سؤال آن مربوط به آمادگی گرایش به اعتیاد منفعل دانش‌آموزان به مواد مخدر است. نمره‌گذاری پرسشنامه بر اساس لیکرت چهارگزینه‌ای از صفر (کاملاً نادرست) تا ۳ (کاملاً درست) می‌باشد. حداقل نمره در این پرسشنامه ۰ و حداکثر نمره ۱۰۸ می‌باشد. نمره کل از حاصل جمع نمرات کل سؤالات بدست می‌آید. روایی همزمان و سازه توسط زرگر (۱۳۸۵) تأیید شد و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ بدست آمد.

پرسشنامه نیازهای بنیادین روانشناختی: این ابزار توسط لاگاردیا و همکاران (۲۰۰۰) طراحی شد که دارای ۲۱ سؤال و سه خرده‌مقیاس نیاز به شایستگی، نیاز به استقلال و نیاز به ارتباط است. پرسشنامه بر روی یک طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از ۵= خیلی زیاد تا ۱= خیلی کم قرار دارد. تدوین‌کنندگان ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه را مورد ارزیابی قرار دادند که طی آن روایی عاملی و اعتبار همسانی درونی آن در سه نمونه مختلف که مجموعاً شامل ۴۹۲ نفر بودند، بررسی و مطلوب گزارش شد. ضرایب اعتبار خرده‌مقیاس‌های خودمختاری، شایستگی و ارتباط از طریق آلفای کرونباخ محاسبه شد که به ترتیب در نمونه اول برابر ۰/۶۰، ۰/۶۰ و ۰/۷۸، در نمونه دوم برابر ۰/۶۸، ۰/۶۲ و ۰/۸۲ و در نمونه سوم برابر ۰/۶۲، ۰/۶۰ و ۰/۸۰ به دست آمد. این ابزار در ایران توسط بشارت و رنجبر (۱۳۹۲) رواسازی شد

و اعتبار آن با استفاده از آلفای کرونباخ در مرحله مقدماتی برای خودمختاری ۰/۸۸، شایستگی ۰/۸۹ و ارتباط ۰/۸۶.

پرسشنامه اضطراب مدرسه: پرسشنامه اضطراب مدرسه توسط فیلیس در سال ۱۹۸۷ تهیه و تدوین شده است. این پرسشنامه در فرم اولیه ۷۴ سؤال و پس از هنجاریابی توسط ابولمعالی به ۵۲ سؤال کاهش یافت و ۴ زمینه را در فرد مورد سنجش قرار می‌دهد. ترس از ابراز وجود ۱ تا ۱۵، اضطراب امتحان ۱۶ تا ۳۰، فقدان اعتماد به نفس ۳۱ تا ۴۰ و واکنش‌های فیزیولوژیک ۴۱ تا ۵۲ می‌باشد. نمره‌گذاری این پرسشنامه به صورت بله نمره ۳، گاهی اوقات نمره ۲ و خیر نمره ۱ است. هرچه نمره فرد بیشتر باشد نشان‌دهنده میزان اضطراب بیشتر در فرد می‌باشد. روایی سازه و محتوا توسط سازنده تأیید شد و پایایی به روش آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۹۱ و برای زیرمقیاس‌ها بین ۰/۸۱ تا ۰/۹۰ گزارش شد. در ایران توسط بهمن و همکاران (۱۳۹۲) روایی سازه و همزمان تأیید شد و پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۹۳ بدست آمد.

مقیاس کنترل هیجانی (ECQ2): راجر و نشور در سال ۱۹۸۷ ساختار اولیه این پرسشنامه را تنظیم و راجر و نجاریان در سال ۱۹۸۹ این پرسشنامه را تجدیدنظر نمودند (راجر و نجاریان، ۱۹۸۹). در پژوهش حاضر، پرسشنامه تجدیدنظر شده به کار برده شده است. به صورت ۰ و ۱ نمره‌گذاری می‌شود. این پرسشنامه دارای ۵۶ ماده در ۴ خرده‌مقیاس هریک دارای ۱۴ ماده) می‌باشد که عبارتند از: بازداری هیجانی ۱ تا ۱۴، کنترل پرخاشگری ۱۵ تا ۲۸، نشخوار ۲۹ تا ۴۲ و کنترل خوش‌خیم ۴۳ تا ۵۶. راجر و نجاریان (۱۹۸۹) میزان روایی سازه ابزار را مناسب گزارش کردند و پایایی این ابزار را به روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس و مؤلفه‌ها در دامنه ۰/۷۸ تا ۰/۸۶ گزارش کردند. نامدار و همکاران (۱۳۹۸) میزان روایی ابزار را مطلوب و ضریب آلفای کرونباخ را برای کل مقیاس، ۰/۶۸ برای زیر مقیاس‌های یاد شده به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۷۶، ۰/۷۷، ۰/۵۸ گزارش نمود.

یافته‌ها

در این بخش ابتدا یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش و سپس نتایج تحلیل معادلات ساختاری ارائه شده است. نتایج مربوط به همبستگی و شاخص‌های توصیفی در جدول زیر آمده است.

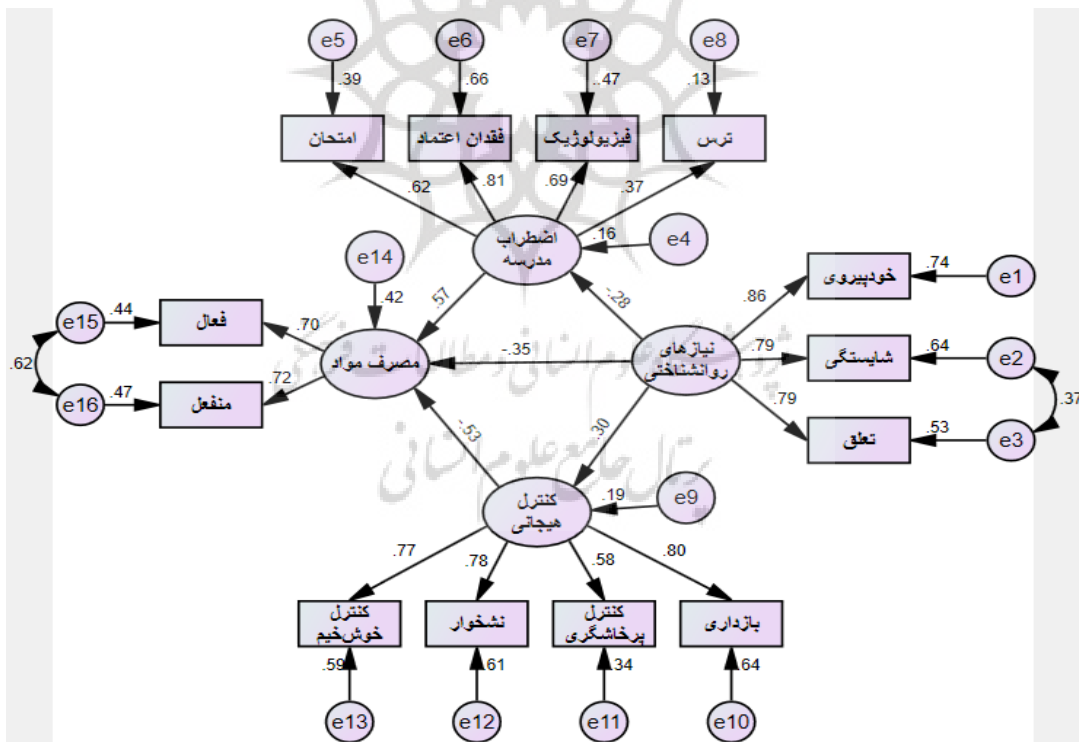
جدول ۱. شاخص‌های توصیفی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	M	SD	۱	۲	۳	۴
۱. نیازهای روانشناختی	۴۵/۹۹	۸/۲۱	۱			
۲. کنترل هیجانی	۲۸/۷۱	۳/۰۸	۰/۲۳**	۱		
۳. اضطراب مدرسه	۸۶/۵۰	۷/۱۰	-۰/۲۹**	-۰/۴۷**	۱	
۴. گرایش به مصرف مواد مخدر	۵۲/۱۸	۹/۱۰	-۰/۳۵**	-۰/۲۷**	۰/۳۸**	۱

**p<۰/۰۱

از مقادیر تکرانس کوچکتر از حد مجاز ۰/۱ و هیچکدام از مقادیر تورم واریانس بزرگتر از حد مجاز ۱۰ نبود. از این رو می‌توان گفت مفروضه هم خطی چندگانه نیز برقرار بود. همچنین به منظور بررسی استقلال خطاها از آماره دوربین واتسون استفاده شد که این میزان $DW=۲/۰۲$ بدست آمد و نشان از برقرار این مفروضه می‌باشد. افزون بر نتایج فوق برای بررسی یافته‌های استنباطی پژوهش حاضر از مدل معادلات ساختاری استفاده شد. مدل ساختاری پژوهش به شرح زیر می‌باشد.

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود میانگین و انحراف استاندارد مربوط به متغیرهای پژوهش آمده است. همچنین نتایج همبستگی نشان می‌دهد نیازهای روانشناختی و کنترل هیجانی با اضطراب مدرسه و گرایش به مصرف مواد رابطه منفی و معنی‌داری دارند. سایر نتایج همبستگی در جدول فوق آمده است. افزون بر آن قبل از بررسی مدل ساختاری پژوهش نتایج مربوط به آزمون کولموگروف-اسمیرنوف حاکی از برقراری مفروضه نرمال بودن داده‌ها بود. همچنین برای بررسی هم خطی چندگانه از آماره‌های تکرانس و تورم واریانس استفاده شد که نتایج نشان داد هیچکدام

شکل ۲. مدل نهایی پژوهش در حالت استاندارد

می شود همه شاخص های برازش مدل نهایی مناسب و در حد مطلوب قرار دارند. بنابراین می توان گفت مدل نهایی از برازش مطلوب داده - مدل برخوردار است. در این مدل میزان مجذور کای $232/40$ و درجه آزادی 107 که در نهایت $X^2/df = 2/17$ می باشد. در ادامه ابتدا جدول مسیرهای مستقیم و سپس مسیرهای غیرمستقیم ارائه شده است.

برای برآورد مدل ساختاری از روش بیشینه درست نمایی و شاخص های ریشه واریانس خطای تقریب^۱، شاخص برازندگی فزآینده^۲، شاخص برازندگی مقایسه ای^۳، شاخص برازش نرم شده^۴، شاخص نیکویی برازش^۵ و شاخص نیکویی برازش تعدیل شده^۶ استفاده شد. بر اساس نتایج این مطالعه میزان $GFI = 0/97$ ، $CFI = 0/96$ ، $NFI = 0/96$ ، $IFI = 0/96$ ، $GFI = 0/94$ و $AGFI = 0/92$ ، $RMSEA = 0/066$ بدست آمد. همانطور که مشاهده

جدول ۲. مسیرهای مستقیم (اثرات استاندارد)

متغیر	b	β	R ²	t	P
نیازهای اساسی روانشناختی بر گرایش به مصرف مواد مخدر	-0/434	-0/352	0/152	4/105	0/001
اضطراب مدرسه بر گرایش به مصرف مواد مخدر	0/379	0/294	0/111	3/546	0/002
کنترل هیجانی بر گرایش به مصرف مواد مخدر	-0/405	-0/312	0/126	3/768	0/001

روانشناختی به گرایش به مصرف مواد اثر منفی، مستقیم و معنی دار داشتند درحالی که برای متغیر اضطراب مدرسه این مسیر مثبت و معنی دار بود.

همانطور که نتایج جدول فوق نشان می دهد همه مسیرهای مستقیم بین متغیرها معنادار بودند. به این معنی که کنترل هیجانی و نیازهای اساسی

جدول ۳. نتایج بوت استرپ مربوط به روابط غیرمستقیم متغیرهای پیشین پژوهش

متغیر	B	R ²	حد پایین	حد بالا	معنی داری
نیازهای اساسی روانشناختی بر گرایش به مصرف مواد مخدر با نقش میانجی اضطراب مدرسه	0/574	0/429	0/487	0/627	0/000
نیازهای اساسی روانشناختی بر گرایش به مصرف مواد مخدر با نقش میانجی کنترل هیجانی	-0/531	0/394	-0/634	-0/429	0/000

در دانش آموزان بود. نخستین یافته پژوهش حاضر این بود که بین نیازهای اساسی روانشناختی با گرایش به مصرف مواد مخدر اثر مستقیم، منفی و معنی داری وجود دارد. این یافته با پژوهش های باباپور خیرالدین و همکاران (۱۳۹۷)؛ اسماعیلی شهنا و همکاران (۱۳۹۹)؛ احمدی و قاسمی پور (۱۴۰۰)؛ جیانگ و همکاران (۲۰۲۱) و گونزالز و همکاران (۲۰۱۶) همخوان است. برخی از محققان ریشه بسیاری از بیماری های روانشناختی را در محرومیت های تحولی مربوط به نیازهای بنیادی روانشناختی می دانند. به نظر آنان، کنترل کردن، آشفتگی، تنبیه و بی توجهی های والدین و محیط آموزشی، نظم دهی خودمختار و ارضای نیازها را ناممکن می سازند و در نتیجه، به تعارضات درونی، از خودبیگانگی، اضطراب، افسردگی و بدنی سازی منجر می شوند (جیانگ و همکاران، ۲۰۲۱). طبق یافته های این

نتایج آزمون بوت استرپ نشان داد که اثر غیرمستقیم نیازهای اساسی روانشناختی از طریق اضطراب مدرسه بر گرایش به مصرف مواد، مثبت و معنی دار و از طریق کنترل هیجانی، منفی و معنی دار بود. همانطور که در جدول مشخص شده است، هر دو حد بالا و پایین برای متغیر اضطراب مدرسه مثبت و برای متغیر کنترل هیجانی منفی بوده که حاکی از معنی داری مسیرهای غیرمستقیم بود. از این رو می توان گفت هر دو متغیر اضطراب مدرسه و کنترل هیجانی نقش میانجی در رابطه بین نیازهای اساسی روانشناختی و گرایش به مصرف مواد مخدر داشتند.

بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی نقش واسطه ای اضطراب مدرسه و کنترل هیجانی در رابطه بین نیازهای اساسی روانشناختی با گرایش به مصرف مواد مخدر

4. Normed Fit Index

5. Goodness of Fit Index

6. Adjusted Goodness of Fit Index

1. Root Mean Square Error of Approximation

2. Standardized Root Mean Square Residual

3. Comparative Fit Index

پژوهش یکی دیگر از اختلالات و الگوهای ناسازگارانه مرتبط با ارضا نشدن نیازها می تواند رفتارهای اعتیادی باشد. به نظر می رسد وقتی فرد برای رفتار خود، منبع کنترل درونی داشته باشد و بر رفتار و زندگی خود احساس کنترل داشته باشد، بیشتر توانایی کنترل رفتارهای تکانشی و امیال درونی خود را خواهد داشت و کمتر در گیر رفتارهای اعتیادی خواهد شد.

یافته دیگر پژوهش حاضر این بود که اضطراب مدرسه با گرایش به مصرف مواد مخدر اثر مستقیم، مثبت و معنی داری دارد. این یافته با پژوهش های مهدوی و میرزاوند (۱۳۹۹)؛ محمدخانی و بهروز (۱۳۹۶)؛ بالین و همکاران (۲۰۲۱)؛ تامسون و همکاران (۲۰۱۷) و دیکسون و همکاران (۲۰۱۴) همخوان است. شواهد جدید در خصوص اختلالات اضطرابی و خلقی نشان می دهد سوگیری در پردازش اطلاعات ممکن است عامل مهمی در این اختلالات باشد. بارلو (۲۰۲۱) ادراک کنترل روی اضطراب را به عنوان تعیین کننده مهمی برای سبب شناسی و تداوم اختلالات اضطرابی مطرح کرده است. افراد دارای اضطراب مدرسه، تجارب غیرمنتظره و متوالی هیجانات را دارند. این اختلالات متوالی هیجانی در افراد آسیب پذیر سبب می شود که واکنش های بدنی و هیجانی خود را غیرقابل کنترل بدانند. از دیگر سو، طبق فرضیه تعلق داشتن، بامیستر و لیری (۱۹۹۵) انسان ها تمایلی فراگیر به برقراری و حفظ حداقل چند رابطه بین فردی طولانی مدت و مثبت دارند. اضطراب می تواند با شکست در نیاز به تعلق داشتن همراه باشد و به انزوای اجتماعی و احساس تنهایی منجر شود. لذا این افراد از روش های مقابله ای ناسازگارانه از جمله خود درمانی با انواع داروها و مصرف سیگار، حشیش و الکل به عنوان روشی جهت کاهش اضطراب خویش استفاده می کنند.

یافته دیگر پژوهش حاضر نشان داد که مدل پژوهش دارای برازش بوده و مسیرهای غیرمستقیم نیازهای اساسی روانشناختی بر گرایش به مصرف مواد مخدر با میانجی گری اضطراب مدرسه و کنترل هیجانی معنی دار بود که این میزان برای اضطراب مدرسه مثبت و برای کنترل هیجانی منفی بود. این یافته با پژوهش های حیدری و همکاران (۱۳۹۲)؛ بگیان کوله مرز و همکاران (۱۳۹۳)؛ خلیلی خضرآبادی و همکاران (۱۳۹۸)؛ سپهری و کیانی (۱۳۹۹) و آکلرپیلوت و همکاران (۲۰۱۹) همخوان است. یافته های جدید بالینی نشان می دهد که در شکل گیری اعتیاد، زمینه های رشدی ناسالم و آمادگی به اعتیاد، نقش اساسی ایفا می کند. نظریه استعداد اعتیاد بیان

می کند برخی از افراد مستعد اعتیاد هستند و اگر در معرض آن قرار بگیرند مبتلا می شوند؛ در حالی که اگر کسی استعداد نداشته باشد معتاد نمی شود (قدیمی و همکاران، ۱۳۹۳). در واقع نتایج نشان می دهد ارضای نیازهای بنیادین روانشناختی نقش مهمی در گرایش به اعتیاد دارند و می تواند موجب کاهش رفتارهای پرخطر و افزایش سلامت روان شود (دسی و رایان، ۲۰۱۱). مطابق با نظریه خودتعیین گری، نیازهای بنیادین روانشناختی از ویژگی های ذاتی افراد می باشد و همه افراد در پی فعالیت هایی هستند که فرصت مناسب برای ارضای نیازهای بنیادین روانشناختی را در اختیار آنها قرار می دهد (گونزالز و همکاران، ۲۰۱۶). زمانی که این نیازها از طریق فرصت های مناسب به شیوه صحیح برآورده شده باشند، افراد به احساس استقلال، شایستگی و ارتباط با دیگران دست می یابند اما زمانی که این نیازها از طریق مناسب برآورده نشده باشد، افراد طبق نیاز ذاتی به ارضای نیازهای بنیادین روانشناختی در پی فعالیت ها و راه های جایگزین برای کسب احساس استقلال، ارتباط با دیگران و شایستگی می شوند که یکی از این راه کارهای جایگزین ممکن است گرایش به اعتیاد باشد که افراد با مصرف مواد به احساس استقلال ناشی از داشتن حق انتخاب، اراده و ارتباط با دوستان دست یابند. در واقع زمانی که ارضای نیازهای بنیادین روانشناختی با مشکل مواجه شوند افراد آرمان ها و راه کارهای بیرونی را جایگزینی برای دستیابی به ارضای نیازهای خود می بینند (دسی و رایان، ۲۰۰۸). در تبیین این یافته می توان گفت که نوجوانی دوره ای بسیار مهم برای مطالعه کنترل هیجانات است که با تغییر سریع رشد در سیستم هایی که زمینه ساز کنترل هیجانات هستند و منجر به تجربه هیجانات مکرر و شدیدتر می شود، مشخص شده است. علاوه بر این، مطالعه این فرآیند برای دوره های کوتاه مدت برای دستیابی به این تغییرات سریع در هنگام وقوع، بسیار مهم است (نیکخواه و یوسفی، ۱۴۰۰). در واقع افرادی که در کنترل هیجان خود مشکل دارند برای فرار از حالت های نامطلوب هیجانی خود ممکن است از مواد مصرف کنند و گرایش به اعتیاد داشته باشند در نتیجه، ممکن است افراد در کنترل رفتار مخاطره آمیز، به خصوص در زمینه سایر مشکلات کنترل هیجان، سطح دشواری بالایی را تجربه کنند. همچنین می توان گفت افرادی که هیجان خواهی بالایی دارند پردازش داده ها و کنترل بازدارندگی ضعیف تری دارند و از این رو در مقایسه با افرادی که سطح پایین هیجان خواهی را دارند، بیشتر به سمت مصرف مواد گرایش پیدا می کنند.

درمان ارضاء نیازهای روانشناختی نوجوانان را به عنوان عوامل مشکلات روانشناختی در نظر داشته باشند. استفاده از پرسشنامه به عنوان تنها ابزار متناسب از محدودیت‌های این پژوهش به شمار می‌آید که در تعمیم نتایج باید احتیاط کرد. در نتیجه استفاده از ابزارهای مستقیم نظیر مصاحبه در مطالعات آتی پیشنهاد می‌شود. از لحاظ کاربردی پیشنهاد می‌شود در مدارس با برگزاری کارگاه‌های آموزشی در زمینه آگاه‌سازی دانش‌آموزان درباره تأثیرات منفی استفاده از مواد اقدام کنند و کلاس‌های آموزشی برای والدین و مدیران و معلمان مدارس برگزار و نحوه ارضاء نیازهای روانشناختی نوجوانان تبیین گردد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده چهارم در رشته روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد بود. در اجرای پژوهش، ضمن عدم درج نام افراد در پرسشنامه برای در نظر گرفتن موازین اخلاقی به آزمودنی‌ها اطمینان داده شد اطلاعات آنان محرمانه خواهد ماند. مختار بودن آزمودنی‌ها به خروج از پژوهش برای حفظ منزلت انسانی رعایت شد.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری انجام شده و بدون حمایت مالی است. **نقش هر یک از نویسندگان:** این مقاله از رساله دکتری در رشته روانشناسی تربیتی بوده که نویسنده اول استاد راهنما، نویسندگان دوم و سوم اساتید مشاور و نویسنده چهارم محقق اصلی این پژوهش است.

تضاد منافع: نویسندگان پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی در رابطه با پژوهش اعلام نمی‌نمایند.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید راهنما و مشاور و کلیه شرکت‌کنندگان این پژوهش تشکر و قدردانی می‌گردد.

راجر و نشور (۱۹۸۷) معتقدند هنگامی که فرد با استفاده از توان و نیروی خود پیامدهای مطلوبی را نصیب خود می‌کند، به احساس شایستگی و کارآمدی می‌رسد. بنابراین زمانی که نیاز به شایستگی ارضاء شود، فرد با باور به توانایی‌های خود مواجه می‌شود و بنا به احساس مؤثر بودن خود، پذیرای عواطف مثبت خواهد بود که کنترل را برای فرد به ارمغان خواهد آورد. به عبارت دیگر، موفقیت‌ها و ارضای نیاز به شایستگی زمینه‌ساز احساسات مثبتی می‌شود که می‌توان از آن‌ها با عناوینی چون خودکارآمدی، باور به توانمندی‌های خود، انگیزش پیشرفت، دید مثبت و خوش‌بینی نسبت به مسائل (دسی و ریان، ۲۰۱۱) و در نهایت کنترل هیجانی نام برد. بنابراین فردی که در تکالیف و امور محوله خود احساس شایستگی می‌کند، بر هیجان‌ها و احساس‌های خود آگاهی بیشتری خواهد داشت و از طرفی دیگر، استفاده از راهبردهای انطباقی کنترل هیجان نیز مستلزم این است که فرد نسبت به محیط و رفتارهای خود کنترل داشته باشد و بتواند احساسات خود را آگاهانه ارزیابی کند، بنابراین این احساس کفایت و آگاهی باعث می‌شود تا فرد راهبردهای انطباقی کنترل هیجان را برای مواجهه با رویدادهای استرس‌زا انتخاب کند چرا که فرد در تنظیم هیجان‌های خود چگونگی مدیریت آن‌ها را آموخته است (دسی و ریان، ۲۰۰۰).

هر پژوهش دارای محدودیت‌هایی است که پژوهش حاضر نیز از آن مستثنی نبوده است از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به قابل تعمیم نبودن آن اشاره کرد. همچنین گرایش به مصرف مواد بر مبنای پرسشنامه جمع‌آوری شد. این امر می‌تواند به صورت ناهشیار یا هشیار، مقاومت افراد را تحریک کند و گرایش واقعی و یا حتی رفتار مصرف مواد را در برنگیرد. در نتیجه استفاده از ابزارهای مستقیم نظیر مصاحبه در مطالعات آتی پیشنهاد می‌شود. پیشنهاد می‌شود مشاوران و درمانگران حوزه نوجوانان در فرآیند

References

- Ahad, M. A., Chowdhury, M., Kundu, I., Tanny, N., & Rahman, M. W. (2017). Causes of drug addiction among youth in Sylhet city of Bangladesh. *IOSR Journal of Humanities and Social Science (IOSR-JHSS)*, 22(5), 27-31. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2978478>
- Ahmadi, S., & Ghasemipour, Y. (2022). Comparing Fear of Intimacy, Alexithymia, and Satisfaction of Basic Psychological Needs in Successful and Unsuccessful Individuals in the Treatment of Addiction. *Scientific Quarterly Research on Addiction*, 15(62), 185-204. [10.52547/etiadjpajohi.15.62.185](https://doi.org/10.52547/etiadjpajohi.15.62.185)
- American Psychiatric Association. (2015). *Neurodevelopmental disorders: DSM-5® selections*. American Psychiatric Pub. <https://search.library.wisc.edu/catalog/9912151521602121>
- Auclair-Pilote, J., Lalande, D., Tinawi, S., Feyz, M., & De Guise, E. (2021). Satisfaction of basic psychological needs following a mild traumatic brain injury and relationships with post-concussion symptoms, anxiety, and depression. *Disability and Rehabilitation*, 43(4), 507-515. <https://doi.org/10.1080/09638288.2019.1630858>
- Azizi, A. R., Mirzaei, A., & Shams, J. (2010). Correlation between distress tolerance and emotional regulation with students smoking dependence. *Hakim*, 13(1), 11-18. URL: <http://hakim.tums.ac.ir/article-1-608-fa.html>
- Babapor Khayroodin, J., Poursharifi, H., Heshmati, R., & Naseri Anbari, H. (2018). The Role of Temperamental and Characteristics Shades of Personality, Basic Psychological Needs, and Early Maladaptive Schemas in Prediction of Vulnerability to Addiction. *Journal of Research in Behavioral Sciences*, 16(2), 143-150. [10.52547/rbs.16.2.143](https://doi.org/10.52547/rbs.16.2.143)
- Bagyan Kouleh Marz, M., Narimani, M., Soltani, S., & Mehrabi, A. (2014). The Comparison of Alexithymia and Emotions Control among Substance Abusers and Healthy People. *Scientific Quarterly Research on Addiction*, 8(29), 131-147 URL: <http://etiadjpajohi.ir/article-1-613-fa.html>
- Bahman, B., Kiamanesh, A., & Abolmaali, K. (2013). Comparison of school anxiety and its components on the fourth-grade students of elementary schools in both traditional and descriptive evaluation systems. *Research in Curriculum Planning*, 10(39), 93-107. https://jsr-e.isfahan.iau.ir/article_534306.html
- Barlow, D. H. (Ed.). (2021). *Clinical handbook of psychological disorders: A step-by-step treatment manual*. Guilford publications. <https://psycnet.apa.org/record/2014-05860-000>
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>
- Besharat, M. A., & Ranjbar, E. (2013). The basic needs satisfaction in general scale: reliability, validity, and factorial analysis. *Quarterly of Educational Measurement*, 4(14), 147-168. https://jem.atu.ac.ir/article_90.html
- Boparai, S., Borelli, J. L., Partington, L., Smiley, P., Jarvik, E., Rasmussen, H. F., ... & Nurmi, E. L. (2018). Interaction between the opioid receptor OPRM1 gene and mother-child language style matching prospectively predicts children's separation anxiety disorder symptoms. *Research in developmental disabilities*, 82, 120-131. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2018.03.002>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macro theory of human motivation, development, and health. *Canadian psychology/Psychologies comedienne*, 49(3), 182-185. <https://doi.org/10.1037/a0012801>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2011). Levels of analysis, regnant causes of behavior and well-being: The role of psychological needs. *Psychological inquiry*, 22(1), 17-22. <https://doi.org/10.1080/1047840X.2011.545978>
- Dixon, L. J., Stevens, E. N., & Viana, A. G. (2014). Anxiety sensitivity as a moderator of the relationship between trait anxiety and illicit substance use. *Psychology of Addictive Behaviors*, 28(4), 1284-1289. <https://doi.org/10.1037/a0037643>
- Esmaceli Shahna, M., Shalchi, B., & Ahmadi, E. (2020). The mediating role of satisfaction of basic psychological needs in relationship between family functioning and Socioeconomic Status with Addictibility of Young People. *Journal of Modern Psychological Researches*, 15(57), 34-49.

- https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_10874.html?lang=en
- Ghadimi, A., Karami, J., & Yazdanbakhsh, K. (2015). The relationship between primary maladaptive schemas and meta-cognitive beliefs with addiction potential. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 17(2), 67-73. [10.22038/jfmh.2015.4032](https://doi.org/10.22038/jfmh.2015.4032)
- González, L., Tomás, I., Castillo, I., Duda, J. L., & Balaguer, I. (2017). A test of basic psychological needs theory in young soccer players: time-lagged design at the individual and team levels. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 27(11), 1511-1522. <https://doi.org/10.1111/sms.12778>
- Grant, J. E., & Chamberlain, S. R. (2016). Expanding the definition of addiction: DSM-5 vs. ICD-11. *CNS spectrums*, 21(4), 300-303. <https://doi.org/10.1017/S1092852916000183>
- Heidari, N., Pourebrahim, T., Khodabakhshi Koolaei, A., & Mosalanejad, L. (2013). Relationship between emotional control expressiveness style and resilience against narcotics substance use in high school male students. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*, 12(8), 599-610. <http://journal.rums.ac.ir/article-1-1301-fa.html>
- Jiang, S., Jiang, C., Ren, Q., & Wang, L. (2021). Cyber victimization and psychological well-being among Chinese adolescents: Mediating role of basic psychological needs satisfaction and moderating role of positive parenting. *Children and Youth Services Review*, 130, 106248. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106248>
- Khalili, K. M., Shafqati, S., Eshaghi, M. F., & Rafieipour, A. (2020). Expectancy Test Anxiety Based on Basic Psychological Needs and Cognitive Emotional Regulation among Students at Farhangian University. *Journal of Instruction and Evaluation*, 12(48), 85-102. [10.30495/jinev.2020.672762](https://doi.org/10.30495/jinev.2020.672762)
- Kline, R. B. (2010). Promise and pitfalls of structural equation modeling in gifted research. In B. Thompson & R. F. Subotnik (Eds.), *Methodologies for conducting research on giftedness* (pp. 147-169). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/12079-007>
- La Guardia, J. G., Ryan, R. M., Couchman, C. E., & Deci, E. L. (2000). Within-person variation in security of attachment: A self-determination theory perspective on attachment, need fulfillment, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(3), 367-384. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.3.367>
- Liu, Q., Huang, J., & Zhou, Z. (2020). Self-expansion via smartphone and smartphone addiction tendency among adolescents: A moderated mediation model. *Children and Youth Services Review*, 119, 105590. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105590>
- Mahdavi, S., Mirzavandi, J. (2020). The Causal Relationship between Parent-Child Conflict, Anxiety, Loneliness and Personal Control as Predictors of Tendency to Drug Use in Adolescents. *Scientific Quarterly Research on Addiction*, 14(55), 115-132. [10.29252/etiadjpajohi.14.55.115](https://doi.org/10.29252/etiadjpajohi.14.55.115)
- MamSharifi, P., Koorani, Z., Dortaj, F., Haghmohamadi Sharahi, G., & Sohi, M. (2020). Addiction prone prediction modeling based on meta-cognitive beliefs and sensation seeking: the mediating role of big five personality traits. *Journal of psychological science*, 19(94), 1219-1230. <http://psychologicalscience.ir/article-1-753-fa.html>
- Mehboodi, M., Amiri, S., & Molavi, H. (2021). The mediating role of resilience in the relationship between positive and negative emotional expression in the family and adolescent psychological well-being. *Journal of psychological science*, 20(102), 869-878. <http://psychologicalscience.ir/article-1-949-fa.html>
- Mohammadkhani, M. (2018). Prediction of tendency to addiction and substance-related disorders based on social anxiety disorder and quality of life among students of Kermanshah University of Payame-Noor, 2016. *Community Health Journal*, 11(1), 10-19. [10.22123/chj.2018.85443](https://doi.org/10.22123/chj.2018.85443)
- Namdar, A., Sarabian, S., & Zabihi Hesari, N. K. (2020). Relationship between emotional control and marital satisfaction in 20 to 45 years old boy. *Medical journal of Mashhad university of medical sciences*, 62(5.1), 614-623. [10.22038/mjms.2020.15524](https://doi.org/10.22038/mjms.2020.15524)
- Nikkhah, M., & Yousefi, F. (2021). Relationship between psychological basic needs satisfaction at school and students' emotional well-being: the mediating role of cognitive emotion regulation. *Journal of psychological science*, 20(99), 413-426. <http://psychologicalscience.ir/article-1-837-fa.html>
- Philips, I. (1987). An Outcome Study of the Psychosocial Adaptation of Children at Risk: Protective Factors in the Severely Ill Newborn. *Annual of Psychoanalysis*, 15, 215-232. <https://psycnet.apa.org/record/1988-11188-001>
- Roger, D., & Najarian, B. (1989). The construction and validation of a new scale for measuring emotion control. *Personality and individual differences*,

